

BUDŻET GMINY TOPÓLKA W KONTEKŚCIE WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW Z UE – STUDIUM PRZYPADKU

Małgorzata Michalcewicz-Kaniowska, Małgorzata Zajdel
Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy, im. J.J. Śniadeckich
w Bydgoszczy

Abstrakt. Celem artykułu była analiza budżetu gminy Topólka w latach 2007-2010 w kontekście wykorzystania środków z UE oraz założeń w strategii gminy w aspekcie jej dalszego rozwoju. W celu realizacji badania zastosowano analizę dokumentów, w tym analizę sprawozdań z wykonania budżetu gminy Topólka w latach 2007-2010. W gminie Topólka, w latach 2007-2010 największy udział w dochodach ogółem miały dochody ze źródeł zewnętrznych (dotacji, subwencji). Udział dotacji w dochodach ogółem, w badanych latach 2007-2009 kształtował się na zbliżonym poziomie (32,3-33,1%), a w 2010 roku wynosił 26,1%. Wydatki budżetowe są przeznaczone na realizację zadań własnych i zleconych. Z badań wynika, iż w gminie Topólka w badanych latach dominowały wydatki na oświatę i wychowanie. Stanowiły one powyżej 31% wydatków ogółem, a wydatki inwestycyjne stanowiły ok. 18% [SVS 2012]. Na podstawie przeprowadzonych badań można również zauważyć, iż zakres potrzeb inwestycyjnych w gminie Topólka przekracza możliwości finansowe gminy, dlatego też gmina pozyskuje środki unijne, co wpływa na przemiany w rozwoju gminy.

Słowa kluczowe: strategia, budżet, dochody, wydatki, dotacje, subwencje

WSTĘP

Jednym z ważniejszych aspektów wstąpienia Polski do Unii Europejskiej jest możliwość korzystania z funduszy unijnych, mających na celu zmniejszenie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczym państw członkowskich. Z takiej pomocy

mogą korzystać zarówno województwa, powiaty, jak i gminy, a dzięki niej mają one większą szansę na rozwój.

Głównym celem artykułu była analiza budżetu gminy Topólka w latach 2007-2010, w kontekście wykorzystania środków z UE oraz założeń w strategii gminy w aspekcie jej dalszego rozwoju. Według Wysockiej i Kozińskiego [2000], „strategia rozwoju oznacza sposób wyznaczania celów, kierunków i sposobów działania w sytuacji szybko zachodzących zmian”, a według Heffnera [2008], „strategię rozwoju regionu można zdefiniować jako koncepcję gospodarczych i społecznych zmian, wskazującą z jednej strony na cele rozwoju, a z drugiej na siły sprawcze, środki, narzędzia, instrumenty i mechanizmy realizacji wyznaczonych celów”.

Budżet jednostki samorządu terytorialnego, zgodnie z ustawą, to roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów tej jednostki w formie uchwały budżetowej na rok budżetowy, czyli na rok kalendarzowy [Ustawa... 2009]. Każda jednostka samorządu terytorialnego, prowadzi samodzielnie swoją gospodarkę finansową na podstawie budżetu [Karlikowska 2004]. Zasady gospodarki budżetowej poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego określa Ustawa z 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych [Ustawa... 2009, art. 211, par. 1-4].

Dochodami samorządu terytorialnego zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego są [Ustawa... 2010]:

- dochody własne w tym udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych,
- subwencja ogólna,
- dotacje celowe z budżetu państwa.

Dochodami jednostek samorządu terytorialnego mogą być także środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegających zwrotowi, a także środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej i inne środki określone w odrębnych przepisach [Ustawa... 2010].

Przychodami budżetów samorządowych są:

- środki pochodzące ze sprzedaży papierów wartościowych oraz innych operacji finansowych,
- środki uzyskane z prywatyzacji majątku jednostek samorządu terytorialnego,
- środki pochodzące z otrzymanych przez jednostkę samorządu terytorialnego pożyczek i kredytów,
- środki uzyskane ze spłat pożyczek udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Rozchodami budżetów jednostek samorządu terytorialnego są:

- spłaty otrzymanych kredytów i pożyczek,
- wykup papierów wartościowych,
- udzielone pożyczki,
- płatności wynikające z odrębnych ustaw, których źródłem finansowania są przychody z prywatyzacji majątku jednostek samorządu terytorialnego,
- prefinansowanie wydatków realizowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej [Karlikowska 2004].

Gminy uzyskują dochody z wielu różnych źródeł, a są one ujęte w Ustawie z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego [Ustawa... 2010].

Wydatki budżetu gminy są przeznaczone na realizację zadań publicznych, do wykonywania których jest zobowiązana wspólnota gminna. Zgodnie z art. 6 Ustawy z 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, do działań gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów [Ustawa... 2010].

Wydatki gminy można określić jako wydatki na:

- 1) zadania własne,
- 2) zadania własne obowiązkowe (taki charakter mogą nadać ustawy niektórym zadaniom własnym gminy – art. 7, ust. 2 ustawy samorządowej),
- 3) zadania zlecone wynikające z ustaw,
- 4) zadania wynikające z porozumienia gminy z organami administracji rządowej [Borodo 1997].

Zgodnie z Ustawą z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym do zadań własnych gminy należą m.in.: utrzymanie ładu przestrzennego, ochrona środowiska, gminne drogi, ulice, mosty, wodociągi, kanalizacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, kultura, oświata, komunalne budownictwo mieszkaniowe, lokalny transport zbiorowy, porządek publiczny, cmentarze komunalne, targowiska i hale targowe. Zadania własne finansowane są przez własne dochody gminy (podatki, udziały, opłaty itp.) oraz subwencje [Ustawa... 2001, rozdz. 2, art. 7.1].

Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, a także z zakresu organizacji przygotowań i przeprowadzenia wyborów powszechnych oraz referendum, są nałożone na gminy przez ustawy, finansowane są one w oparciu o datacje celowe [Ustawa... 2001, rozdz. 2, art. 8.1]. Zadania wynikające z przyjętych porozumień gminy z organami administracji rządowej są finansowane ze środków ustalonych w tych porozumieniach.

Wydatki gminy można także sklasyfikować według poszczególnych dziedzin działalności gminnej, np. oświata, gospodarka komunalna, kultura, administracja samorządowa, opieka społeczna itp. Znaczącym podziałem wydatków gminy jest podział na wydatki bieżące i inwestycyjne. Wydatki bieżące są związane z bieżącą działalnością gminy (np. zakup materiałów, energii, wynagrodzenie za pracę, dotację na działalność eksploatacyjną komunalnych zakładów budżetowych itp.). Wydatki inwestycyjne są związane z powiększeniem majątku gminy. Dzięki nim mogą powstać: drogi gminne, oczyszczalnie ścieków, budynki oświatowe, uzbrojenie gruntów w urządzenia kanalizacyjne i inne umożliwiające ich zabudowę itp. [Borodo 1997].

Zdaniem Swaniewicza [2011], w ostatnich latach obserwuje się rosnące zadłużenie samorządów, a ze strony Ministerstwa Finansów płyną różne sygnały świadczące o chęci poddania coraz to nowym rygorom i kontroli długu gmin, powiatów i województw. Zadłużenie samorządów można oceniać z dwóch punktów widzenia: makro- i mikroekonomicznego. W pierwszej perspektywie, Swaniewicz [2011] zwraca uwagę na to, jaki może być wpływ zadłużenie na parametry mające znaczenie dla całej gospodarki, a więc dług publiczny, a co się z tym wiąże – wysokość stóp procentowych, inflację czy podaż kredytów dostępnych dla inwestycji przedsiębiorstw. Natomiast w perspektywie mikroekonomicznej wskazuje na sytuacje poszczególnych jednostek samorządowych – czy zadłużenie nie wzrasta do niebezpiecznego poziomu, zagrażającego wykonywaniu zadań publicznych na rzecz społeczności lokalnej [Swaniewicz 2011].

METODYKA BADAŃ

W badaniu zastosowano analizę dokumentów, w tym analizę danych wtórnych, obejmującą analizę sprawozdań z wykonania budżetu gminy Topólka, dane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz analizę Strategii Rozwoju Gminy Topólka, a także analizę dokumentów dotychczasowych środków unijnych.

Przedstawione zjawiska analizowano w latach 2007-2010. Najczęściej stosowaną miarą dynamiki zjawisk są indeksy, nazywane także wskaźnikami dynamiki [Sobczyk 2006], gdzie poziom zjawiska w danym okresie odnosi się do poziomu okresu przyjętego jako podstawa. Wyróżnia się indeksy o podstawie stałej i indeksy o podstawie zmiennej. Indeks jest zawsze porównywany z liczbą 1, więc jeśli indeks jest równy 1 to oznacza, że zjawisko nie zmieniło się, jeśli jest wyższy niż 1 – oznacza, że poziom zjawiska wzrósł, a jeżeli mniejszy od 1 – zmalał. Indeksy jednak zazwyczaj wyrażane są w procentach. Źródło analizy stanowiły dane zawarte w Rocznikach Statystycznych (Bank Danych Lokalnych GUS) oraz materiały statystyczne zebrane w Urzędzie Gminy Topólka.

WYNIKI BADAŃ

Sytuacja finansowa gminy Topólka

Gmina Topólka jest gminą wiejską, położoną we wschodniej części powiatu radziejowskiego, w województwie kujawsko-pomorskim.

Dokonując analizy budżetu gminy Topólka w badanych latach można zauważyć stały wzrost dochodów i wydatków (tab. 1). W 2007 roku dochody gminy kształtowały się na poziomie 12,4 mln zł., a w 2011 roku na poziomie 14,8 mln zł. Wydatki również mocno wzrosły z poziomu 13,2 mln zł. w 2007 roku do 16,6 mln zł. w 2010 roku.

Tabela 1. Wielkość dochodów i wydatków gminy Topólka w latach 2007-2010 (mln zł)
Table 1. Income and spending in Topólka province in 2007-2010 (mln PLN)

Wyszczególnienie Specification	2007	2008	2009	2010
Dochody – Income	12,4	14,2	14,3	14,8
Wydatki – Spending	13,2	13,3	14,2	16,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu gminy Topólka na lata 2007-2010.

Source: own calculations based on the reports of the implementation of the municipal budget for 2007-2010 Topólka.

Udział dochodów (dochodów własnych, subwencji i dotacji) w dochodach ogółem osiągniętych przez gminę przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Struktura dochodów gminy Topólka w latach 2007-2010
 Table 2. Topólka's income in 2007-2010 – by category

Wyszczególnienie Specification	2007		2008		2009		2010	
	mln zł	%	mln zł	%	mln zł	%	mln zł	%
Dochody ogółem All income	12,4	100	14,2	100	14,3	100	13,4	100
w tym: dochody własne including: own income	3,2	25,8	3,2	22,5	3,2	22,4	3,3	24,6
Dochody ze źródeł zewnętrznych External income								
dotacje grants	4	32,3	4,8	33,8	4,7	32,9	3,5	26,1
subwencje subsidies	5,2	41,9	5,9	41,5	6,4	44,8	6,6	49,3
pomoc finansowa z Urzędu Marszałkowskiego funding by the Marshal Office	–	–	0,3	2,1	–	–	–	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu gminy Topólka na lata 2007-2010.

Source: own calculations based on the reports of the implementation of the municipal budget for 2007-2010 Topólka.

Z danych zawartych w tabeli 2 wynika, iż w gminie Topólka, w badanych latach, największy udział w dochodach ogółem miały dochody ze źródeł zewnętrznych (dotacji, subwencji). Analizując poszczególne lata można zauważyć, że najwyższy udział dochodów własnych w 2007 roku kształtował się na poziomie 25,8% w stosunku do dochodów ogółem. Równocześnie w następnych latach można zaobserwować tendencję spadkową dochodów własnych w dochodach ogółem, z poziomu 22,5% do 24,6%, co w 2008 roku mogło być spowodowane światowym kryzysem gospodarczym.

Z danych wynika, że udział dotacji w dochodach ogółem, w badanych latach 2007-2009 kształtował się na zbliżonym poziomie (32,3-33,1%), a w 2010 roku udział ten spadł do 26,1%. Można zaobserwować, iż subwencje były najwyższe w 2010 roku, a ich udział w dochodach ogółem wyniósł 49,3%.

W 2008 roku gmina uzyskała pomoc finansową z Urzędu Marszałkowskiego na poziomie 2,1% w stosunku do dochodów ogółem.

Analiza pozyskanych danych wskazuje na zachodzące zmiany, występujące w poszczególnych źródłach dochodów gminy. W celu oceny tempa zachodzących zmian dochodów w stosunku do lat ubiegłych dokonano analizy dynamiki dochodów w czasie (tab. 3).

Na podstawie danych zawartych w tabeli 3 można zauważyć tendencję wzrostową dochodów ogółem w odniesieniu do roku poprzedniego w badanych latach. Z danych wynika, iż w 2008 roku nastąpił 14,5-procentowy wzrost dochodów ogółem w stosunku do dochodów roku poprzedniego, natomiast w 2009 roku nastąpił wzrost na poziomie 0,7%. W 2010 roku zaobserwowano natomiast spadek w wysokości dochodów ogółem o 6,3% w stosunku do 2009 roku.

Tabela 3. Dynamika dochodów gminy Topólka w latach 2007-2010
 Table 3. Topólka income dynamics in 2007-2010

Wyszczególnienie Specification	2008	2009	2010
Indeksy o podstawie zmiennej (%) – Base-variable rates (%)			
Dochody ogółem – All income	114,5	100,7	93,7
Dochody własne – Own income	100,0	100,0	103,1
Dotacje – Grants	120,0	97,9	74,5
Subwencje – Subsidies	113,5	108,5	103,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Topólka na lata 2007-2010.

Source: own calculations based on the reports of the implementation of the municipal budget for 2007-2010 Topólka.

Dochody własne w latach 2007-2009 kształtowały się na tym samym poziomie. Nie odnotowano tu żadnych zmian, a dopiero w 2010 roku wystąpił wzrost dochodów własnych o 3,1% w stosunku do 2009 roku.

W dotacjach nie zaobserwowano jednolitej tendencji. W 2008 roku odnotowano wzrost dotacji o 20%, a w latach kolejnych wartość tego dofinansowania spadała. I tak w 2009 roku nastąpił spadek o 2,1%, a w 2010 roku aż o 25,5% w stosunku do roku poprzedniego.

W subwencjach można natomiast zauważyć tendencję wzrostową w kolejnych latach. Najwyższy wzrost wielkości subwencji odnotowano w 2008 roku i wynosił on 11,5% w stosunku do 2007 roku, a najniższy w 2010 roku w odniesieniu do 2009 roku i wynosił on 3,1%.

Wydatki budżetowe są przeznaczone na realizację zadań własnych i zleconych, których głównym celem jest możliwie jak najpełniejsze zaspokojenie potrzeb mieszkańców gminy. Wydatki gminy Topólka, a także udział poszczególnych wydatków w wydatkach bieżących ogółem przedstawiono w tabeli 4.

Z danych przedstawionych w tabeli 4 wynika, iż w gminie Topólka, w badanych latach, dominowały wydatki na oświatę i wychowanie, stanowiły one powyżej 31% wydatków ogółem. Wydatki te obejmowały utrzymanie gimnazjum, trzech szkół podstawowych, przedszkola, płace dla nauczycieli, dowożenie uczniów do szkół.

Drugą pozycję udziału w wydatkach ogółem zajmowały wydatki związane z opieką społeczną, które kształtowały się na poziomie 26,7-31,4%. Wydatki te były przeznaczone na zasiłki, pomoc w naturze, dodatki mieszkaniowe, zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne.

Finansowanie zadań z zakresu rolnictwa i łowiectwa pochłonęło w 2007 roku 15,9% wydatków ogółem, natomiast w następnych latach można zauważyć spadek tych wydatków do poziomu 3,0% w 2009 roku.

Znaczną pozycję w budżecie gminy stanowiły także wydatki na administrację publiczną. Kształtowały się one na średnim poziomie ok 10,4% w analizowanym okresie. Kolejna istotna pozycja w wydatkach to transport i łączność. Analiza wskazuje na znaczący wzrost tej pozycji w strukturze wydatków; w 2007 roku wynosiły one 3,8%, a w 2010 roku – prawie cztery razy więcej, czyli 14% ogółu wydatków.

Tabela 4. Struktura wydatków bieżących w wydatkach ogółem gminy Topólka w latach 2007-2010 (%)

Table 4. Spending in Topólka in 2007-2010 by category (%)

Wyszczególnienie Specification	2007	2008	2009	2010
Wydatki ogółem All spending	100	100	100	100
Rolnictwo i łowiectwo Farming and hunting	15,9	6,7	3,0	6,7
Transport i łączność Transportation and communication	3,8	5,6	13,2	14,0
Gospodarka mieszkaniowa Housing	–	0,1	0,1	0,1
Administracja publiczna Public administration	9,8	11,2	10,7	9,9
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciw- pożarowa Public safety and protection against fire	0,3	0,4	0,7	1,0
Oświata i wychowanie Education and parenting	31,8	33,7	35,3	32,2
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakre- sie polityki społecznej Social security and other social issues	–	31,4	26,7	27,8
Edukacyjna opieka wychowawcza Educational care	3,0	1,8	1,4	1,4
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska Community management and environment protection	3,8	3,4	3,1	2,5
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego Culture and national heritage	1,5	1,5	1,5	1,5
Kultura fizyczna i sport Sport and physical activity	0,3	0,3	0,3	0,2
Działalność usługowa Services	–	0,5	0,4	0,4
Ochrona zdrowia Healthcare	–	0,3	0,2	0,2
Pozostałe Other	–	3,2	3,2	2,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie Statystycznego Vademecum Samorządowca [2011].

Source: own calculation based on: Statystyczne Vademecum Samorządowca [2011].

Natomiast najmniej środków wykorzystano na gospodarkę mieszkaniową – ok. 0,1% wydatków, kultura fizyczna i sport – odpowiednio 0,3% oraz ochrona zdrowie – 0,25% wydatków.

Tempo zachodzących zmian wydatków w stosunku do lat poprzednich zestawiono w tabeli 5. Dane w tabeli wskazują na to, że kilka kategorii wydatków nie zmieniała się w latach. Są to: gospodarka mieszkaniowa, kultura i ochrona dziedzictwa narodowego.

Tabela 5. Dynamika wydatków gminy Topólka w latach 2007-2010

Table 5. Topólka's spending dynamics in 2007-2010

Wyszczególnienie Specification	2008	2009	2010
Indeksy o podstawie zmiennej (%) – Base-variable rates (%)			
Gospodarka mieszkaniowa Housing policy	–	100,0	100,0
Kultura fizyczna i sport Sport and physical activity	100,0	100,0	66,7
Ochrona zdrowia Healthcare	–	66,7	100,0
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa Public safety and fire protection	133,3	175,0	142,9
Działalność usługowa Services	–	80,0	100,0
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego Culture and national heritage	100,0	100,0	100,0
Edukacyjna opieka wychowawcza Educational care	60,0	77,8	100,0
Pozostałe Other	–	100,0	68,8
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska Community management and environment protection	89,5	91,2	80,6
Transport i łączność Transportation and communication	147,4	235,7	106,1
Rolnictwo i łowiectwo Farming and hunting	42,1	44,8	223,3
Administracja publiczna Public administration	114,3	95,5	92,5
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej Social security and other social issues	–	85,0	104,1
Oświata i wychowanie Education and parenting	106,0	104,7	91,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Topólka na lata 2007-2010.

Source: own calculations based on the reports of the implementation of the municipal budget for 2007-2010 Topólka.

Analizując poszczególne lata można zauważyć, że największy wzrost odnotowano dla kategorii transport i łączność – w 2009 roku wydatki wzrosły o ponad 230% w stosunku do roku poprzedniego. Natomiast największy spadek wydatków w stosunku do roku poprzedniego, w badanych latach można zauważyć w zakresie rolnictwa i łowiectwa. W 2008 roku poziom tych wydatków był niższy od poziomu z 2007 roku aż o 56,3%, a w 2009 roku o 52,9% w stosunku do 2008 roku. Jednak w 2010 roku odnotowano dynamiczny wzrost o ponad 223%.

Analiza budżetu gminy Topólka w latach 2007-2010 w kontekście wykorzystania środków z UE

Ważnym instrumentem rozwoju regionalnego dla gminy są środki pomocowe z Unii Europejskiej, z których korzysta gmina Topólka.

W okresie programowania przedakcesyjnego gmina Topólka skorzystała z programu SAPARD, który miał na celu udzielenie wsparcia dla restrukturyzacji rolnictwa. Z tego programu gmina pozyskała środki na budowę stacji uzdatniania wody w miejscowości Orle wraz z siecią wodociągową. Kwota dofinansowania ze środków Unii Europejskiej stanowiła 43,5% całkowitego kosztu tej inwestycji.

W okresie programowania, w latach 2004-2006, gmina Topólka nie korzystała z funduszy strukturalnych, natomiast w okresie programowania 2007-2013 gmina korzysta z dwóch funduszy unijnych. Pierwszy z nich to Europejski Funduszu Rozwoju Regionalnego – Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013, który ma na celu tworzenie warunków do poprawy konkurencyjności województwa oraz spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej jego obszaru, oraz z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW), który ma na celu wsparcie ukierunkowane na inwestycje w rolnictwie i przetwórstwie, które mają za zadanie poprawić konkurencyjność sektora rolno-spożywczego.

W ramach RPO W-KP – gmina pozyskała środki na przebudowę drogi gminnej Rybiny – Głuszynek – Miłachówek. Kwota dofinansowania ze środków Unii Europejskiej stanowiła 34,8% całkowitego kosztu tej inwestycji. Z tego samego programu, w trakcie realizacji jest projekt mający na celu przebudowę drogi gminnej Paniewo-Paniewek, Świerczyn-Bodzanowo. Kwota dofinansowania ze środków unijnych będzie stanowiła 50% całkowitego kosztu tego projektu.

W gminie Topólka został złożony wniosek z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 o realizację budowy gminnej oczyszczalni ścieków w Dębiankach z siecią kanalizacji sanitarnej i deszczowej w miejscowościach: Topólka, Dębianki, Czamaninek i Borek, wraz z przebudową odcinka sieci wodociągowej w Topólce. Kwota ze środków Unii Europejskiej będzie stanowiła 52% całkowitego kosztu tej inwestycji.

W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich zrealizowano remont świetlicy wiejskiej w Sadłogu i Sierakowach oraz remont Gminnego Ośrodka Kultury w Topólce. Kwota dofinansowania z budżetu Unii Europejskiej stanowiła 61,2% całkowitego kosztu tego projektu. Z tego samego programu zrealizowano projekt dotyczący budowy chodnika dla pieszych oraz dwóch parkingów w centrum miejscowości Orle oraz przebudowy chodnika i dwóch miejsc postojowych w centrum miejscowości Topólka. Ten projekt został współfinansowany w 59,7% ze środków unijnych.

Z PROW zrealizowano projekt mający na celu modernizację stacji uzdatniania wody w Paniewie oraz budowę sieci kanalizacyjnej odprowadzającej nadmiar wód popłucznych ze stacji uzdatniania wody w Orlu i wód opadowych do jeziora Głuszyńskiego. Kwota dofinansowania ze środków Unii Europejskiej stanowiła 61,5% całkowitego kosztu tej inwestycji. W ramach PROW w trakcie realizacji jest projekt dotyczący dostawy pojemników do segregacji odpadów komunalnych. Stanowiąc on będzie 61,5% kwoty dofinansowania ze środków unijnych w stosunku do całkowitego kosztu tego projektu.

W gminie Topólka został złożony wniosek, z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, o realizację remontu świetlicy wiejskiej w: Kamieńcu, Paniewie, Torzewie i Bielkach oraz o budowę parkingów w miejscowościach: Sadłóg, Sierakowy, Czamaninek, Bielki i Topólka. Kwota ze środków Unii Europejskiej będzie stanowiła 61,5% całkowitego kosztu tej inwestycji.

Analiza działań inwestycyjnych z udziałem środków finansowych UE przeprowadzonych w gminie wskazuje na to, że nie wszystkie z nich ujęto w strategii. Można dostrzec, iż 67% inwestycji współfinansowanych ze środków unijnych jest realizowanych na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Topólka, a pozostałe nie zostały w niej ujęte, co świadczy o tym, iż gmina nie dokonywała aktualizacji zadań, co jest istotnym elementem procesu monitoringu. Do działań nie ujętych w strategii można zaliczyć: przebudowy dróg gminnych oraz dostawę pojemników do segregacji odpadów komunalnych.

WNIOSKI

Przeprowadzone badania świadczą o tym, że w gminie Topólka, w latach 2007-2010, największy udział w dochodach ogółem miały dochody ze źródeł zewnętrznych (dotacji, subwencji). Udział dotacji w dochodach ogółem, w badanych latach 2007-2009, kształtował się na zbliżonym poziomie (32,3% - 33,1%), a w 2010 roku wynosił 26,1%. Wydatki budżetowe są przeznaczone na realizację zadań własnych i zleconych, których głównym celem jest możliwie jak najpełniejsze zaspokojenie potrzeb mieszkańców gminy. Z badań wynika, iż w gminie Topólka w badanych latach, dominowały wydatki na oświatę i wychowanie, które stanowiły powyżej 31% wydatków ogółem.

Na podstawie badań można zauważyć również, iż zakres potrzeb inwestycyjnych w gminie Topólka przekracza możliwości finansowe gminy, dlatego też gmina pozyskuje środki unijne, co wpływa na możliwości przemian w jej rozwoju. Udział funduszy unijnych w dochodach gminy Topólka zwiększa efektywność funkcjonowania gminy oraz pogłębia możliwość realizacji zadań inwestycyjnych. Fundusze unijne wpływają korzystnie na rozwój gminy, a większość inwestycji współfinansowanych ze środków unijnych jest realizowana według zadań zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Topólka.

LITERATURA

- Borodo A., 1997. Samorząd terytorialny system prawno-finansowy. Wyd. Prawnicze PWN, Warszawa.
Heffner K., 2008. Strategie rozwoju regionalnego i lokalnego. W: Gospodarka regionalna i lokalna. Red. Z. Strzelecki. PWN, Warszawa, 17-21.

- Karlikowska M., 2004. Finanse i prawo finansowe samorządu terytorialnego. W: ABC samorządu terytorialnego. Red. A. Korzeniowska. Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz-Łódź, 25-36.
- Koperkiewicz-Mordel K., 2004. Dochody jednostek samorządu terytorialnego. W: ABC samorządu terytorialnego. Red. A. Korzeniowska. Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz-Łódź, 13-15.
- Sobczyk M., 2006. Statystyka aspekty praktyczne i teoretyczne. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Lublin.
- Statystyczne Vademecum Samorządowca. 2011. US, Bydgoszcz. http://www.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_kujawsko-pomorskie/portrety_gmin/radziejowski/gmina_topolka.pdf [dostęp: grudzień 2012].
- Swaniewicz P., 2011. Czy potrzebne są nowe regulacje zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w Polsce? Zakład Rozwoju i Polityki Lokalnej, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych, Uniwersytet Warszawski, http://www.bgk.pl/storage/2117/P%20Swaniewicz_Czy%20potrzebne%20s%C4%85%20nowe%20regulacje%20zad%C5%82u%C5%BCenia%20jednostek%20samorz%C4%85du%20terytorialnego%20w%20Polsce.pdf [dostęp: grudzień 2012].
- Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. 2010. Dz.U. Nr 28, poz. 142.
- Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. 2010. Dz.U. Nr 80, poz. 526.
- Ustawa z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. 2009. Dz.U. Nr 157, poz. 1240 (tekst jednolity).
- Wysocka E., Koziański J., 2000. Strategia rozwoju regionalnego i lokalnego po reformie administracyjnej państwa. Wyd. Difin, Warszawa.
- Zarządzenie w sprawie sprawozdania rocznego z wykonania budżetu gminy za 2008 r., http://www.edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/WDU_C/2009/38/837/Akt.pdf, za 2009 r. http://www.edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/WDU_C/2010/73/819/Akt.pdf, za 2010 r. http://www.edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/WDU_C/2011/113/948/Akt.pdf [dostęp: grudzień 2012].

BUDGET OF THE TOPÓLKA COMMUNE AND THE USE OF EU FUNDS – CASE STUDY

Summary. The aim of article is to show and evaluate how funding from the European Union has helped to develop the Topólka commune and improve living conditions of its citizens. To achieve this Topólka budget performance reports have been analysed and dynamics of the changes has been recorded. It appears that in 2007-2010 the province obtained most of its income from external sources in the form of different grants and subventions. The average for the obtained grants in 2007-2009 was 32.3-33.1%, while in 2010 it fell to 26.1%. Money from the budget is spent on own and commissioned projects. The research shows that, in the studied period, the majority of funds was allocated to education and parenting (31% of total spending). The research also proves that investment requirements of the commune exceed its annual budget. Without help from the EU, Topólka's development would slow down considerably.

Key words: budget, income, spending, grants, subventions, strategy

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 13.05.2013

Do cytowania – For citation: Michalcewicz-Kaniowska M., Zajdel M., 2013. Budżet gminy Topólka w kontekście wykorzystania środków z UE – studium przypadku. J. Agribus. Rural Dev. 2(28), 169-179.